

Egy szobrászat margójára

„Erős az ember...”

Ezzel a megalkuvást nem tűrő, önhitt megállapítással kezdte el Bezerédy Lujó a szobrászat útvésztojén azt a hosszú fásaszto utat, amelyre küzdelmes élete predesztinálta. E makacs, önbátorító hinniakarás már benne izzott lelkének legelrejtettebb zugában s lankadatlanul serkentette, mielőtt még világos megfogalmazást nyert volna e papírra vetett három szóban; benne izzott, hogy a csáktornyai preparandista és a budapesti tanárképzős sivár éveit után, hevesebben mint valaha, életformáló hitté alakuljon, fanatikus önfeláldozást követelő célt alkosson magának. Bezerédy a zágrábi Képzőművészeti Akadémián Váldéc, Franges, Krsinics és Juhn professzorok műtermében dolgozott. Már első önálló fellépései kihangsúlyozottan egyéni szobrászatalentumról tanúskodtak. A kisplasztika problémakörére összpontosította érdeklődését, és ma, mint kerámika-szobrászatunk egyik legeminebb művészetét tisztelhetjük.

Az emberi öntudat, a művészet bármelyik formájában is nyilvánul meg, e megnyilvánulásnál az alkotó ösztön szükségyszerűsége folytán mellőzi zavarát, redukálja a benyomást, új világot alkot. Ez a törvényszerű redukció, újjáértékelés, magától értetődő, a szobrászatban fokozottabb mértékben jelelkezik az anyag természete miatt, amelynek a szobrászati helyesen felfogott megmunkálása zárttságot követel. Amikor a zárttság „helenisztikusan” felbomlik, akkor a szobrászat eltér a saját, specifikus célkitűzései eléréséhez szükséges alkotógyakorlatának az észszerű eszközeitől. Nemkevésbé antiszkulpturális törekvés hatotta át azt a korszakot, amikor a szobrászat tektonikus struktúrája ellenére önállósította magát az architektúrától. Az impresszionista szobrászatra utalok, egy olyan korszakra, amikor a szobrászat azonosította a festészetet e kétségkívül pozitív kezdeményezésének eredményeit a plasztika követelményeivel. Ez a szobrászatban a priori hanyatlást jelentett.

Mármost: Bezerédy élményeinek művészi realizálása, a benyomás redukciójának, átértékelésének azzal a szimpatikus, logikus fokozásával történik, amely a kerámika-művészet sajátosságává vált. E műfajban a szimboliztikát Bezerédy mesterien alkalmazott színei csak segítik, kidomborítják, és így az eszmei tartalom még érthetőbbé válik. Ezek azok a komponensek, amelyek segítségével e tehetségünk kiépítette egyéni stílusát, mely stílus egyedülállóvá avatja őt a kisplasztika-művészetünk világában. Élmény-átértékelése nem vonakodik a karikatúrát-

lis torzítástól sem, sőt ezt rendkívül gyakran alkalmazza, ami érthető, de sajnos nem mindig indokolt.*

Bezerédy szobrainak nagy részét a szkulpturális zárttság teszi monumentálissá, habár csoportjainak kompozíciós szerkezete nagyon sokszor a festészeti komponálási struktúra elemeit hordozza magában. Ugyancsak a festészeti elem beszívargásáról szólhatunk azoknál a plasztikai alkotásainál, amelyeknél a felület nyugtalan megmintázásával szétszórja a térfogat kompaktságát és ezáltal impresszionisztikus fényhatásokat észlelünk a felületen. A háború utáni kísérletezése, amely az úgynevezett „monumentális kerámika” megteremtésére irányul, nem sok meggyőző eredménnyel járt. E kísérletezés intenciója: a nagyméretű terakotta meghonosítása. Mégis a háborúelőtti évek termékei, a kisplasztikája, sokkal erőteljesebben hat, sőt nem mindennapi reményeket táplálnak bennünk ezek az eredmények e tehetséges alkotónk iránt.

Szereznénk még kiemelni azt, hogy Bezerédy speciális egyéni stílusára felfigyelt a külföldi kritika is. 1928 óta több önálló kiállítása volt idehaza és más országokban. E termékeny művész alkotásainak nagy részét magángyűjtemények őrzik; továbbá múzeumokban, galériákban találkozhatunk ez alkotó hév legkülönbözőbb fázisainak eredményeivel — Varazsdon, Zágrábban, Belgrábban, Budapesten, Winterhourban és másutt.

Munkásságát a nagy reményeket tápláló humanizmus hatja át a társadalmi kritizmus erőfeszítéseitől a szépbe, jóba vetett bizakodásig, amelyet egyik versének utolsó sorai illusztrálnak megrázó erővel:

„... Egyszer eljuttatja tán odáig,
a sok csalódás, rom, kiontott vér;
az értelmes igazi politikát; hogy
mindenki számára lesz élet, kenyér.”

Gábor Zoltán

* Ez élesen szembetűnik a csáktornyai temetőben, a fasizmus zsidó áldozatainak emlékére felállított kompozícióján is. Amikor az ember egy ilyen „szkulptur-requiemet” szemlél, valami mély, humánus érzés, meleg részvét és tisztelet ébred benne, különösen, amikor ártatlan áldozatokról van szó, akik kétségbeesetten védtelenül pusztultak a durva erőszakotól. Vajjon indokolt-e egy ilyen emlékműnél az a néha határt nem ismerő torzítás, amely sokszor az ó-görög-boetiai agyagkarikatúrát juttatja eszünkbe? Minden bizonnyal, habár e csáktornyai emlékmű nem ilyen célt kíván szolgálni, sérti visszaemlékezésünket ezekre az ártatlan emberekre, sokszor személyes barátainkra.

Kiadja a Vajdasági Magyar Kultúrtaács, Noviszád — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Noviszád, A. Rankovicsa u. 19/I. — Postafiók: 160. — Telefon: 20-63. — Postatakarékszám: 300—T—275. — Előfizetési díj: Egy évre 500 din., fél évre 260 din., egyes szám 50 din. — Lapzárta minden hó 10-én. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem adunk vissza.

Készült a noviszádi „Zmáj” nyomdában.